

Valinnanvapauslaki – kilpailu ja markkinoiden muodostuminen

Kaisa Kotakorpi

VATT ja Turun yliopisto

Kilpailu ja sote-uudistuksen tavoitteet

- Kysymys kilpailusta keskeinen sote-uudistuksen kannalta, koska sen varassa on merkittävä osa uudistuksen tavoitteiden saavuttamisesta
 - Syntyykö kilpailua, ja parantaako kilpailu tuottavuutta
- 2 ongelmaa
 - Markkinat liian pienet suuressa osassa maata, jotta kilpailua syntyisi
 - Vaikka kilpailua syntyisi, se ei takaa tehokasta lopputulosta terveydenhuoltomarkkinoilla (informaatio-ongelmat)

Kilpailuun liittyviä haasteita

- Voidaanko näitä ongelmia lievittää lainsäädännöllä?
 - Haaste (i) vaikea ratkaista: Markkinat maantieteellisesti rajatut (= pienet), mutta sote-keskukset isoja
 - Samoin haaste (ii):
 - Kilpailun luonne: hintakilpailua ei ole, yritykset kilpailevat laadulla
 - Sitä on vaikea havaita: laatu terveydenhuollossa = oikea hoito kuhunkin vaivaan, tämän tietää vain asiantuntija
 - Voidaan pyrkiä lievittämään tarjoamalla tietoa laadusta – mutta perusterveydenhuollossa on vähän hyviä mittareita todelliselle laadulle
- Evidenssiä kilpailun vaikutuksista perusterveydenhuollossa on vähän (esim. Ruotsista ja Norjasta)

Esimerkki kilpailun tehottomuudesta

- Houkutellakseen asiakkaita, sote-keskuksella on kannusteet tarjota avokätisesti lähetteitä erikoissairaanhoidon palveluihin – mielikuva aktiivisesta hoidosta
- Kannustin tehdä näin myös silloin kun lisätutkimukset eivät ole tarpeellisia
- Mikä on se asiakkaille tarjottava tieto, jolla tätä käyttäytymistä voidaan vähentää?
- Kustannusten siirron kannustin kapitaatiomallin sisäänrakennettu ongelma
 - toimiva portinvartijamekanismi vaikea rakentaa

Työterveyshuolto

- Kolmas haaste: työterveyshuollon rooli
 - Työterveyshuoltoa tarjoavilla yrityksillä merkittävä etulyöntiasema (i) kilpaileviin yrityksiin ja (ii) sääntelijään nähden
 - Informaatio työterveyshuollon asiakkuuksista ja sopimusten kattavuudesta
 - Sääntelijän informaatio-ongelma voitaneen ratkaista lainsäädännöllä: tiedonantovelvollisuus yo. asioista
 - Keskeistä rahoituskorvausten laskemisen kannalta

Sääntely

- Sääntely keskeisessä roolissa
 - Onnistuuko sääntely saattamaan yksityisten yritysten kannusteet yhteneväiseksi uudistuksen tavoitteiden kanssa?
 - Haastava tehtävä!
 - Tuottajien korvausjärjestelmät
 - Olisi käytettävä sekä kapitaatiota että kannustinkorvauksia
 - Lainsäädäntö mahdollistaa tämän, miten onnistuu käytännössä?

Maakunnan rooli

- Kilpailu (sen puute) erilaista eri alueilla – toteutuuko tavoite yhdenmukaisesta hoidon tasosta?
- Sääntelyssä tarvitaan elementtejä, jotka maakuntien päätettävissä
- Vaatii maakunnissa resursseja ja syvällistä osaamista (talous, kannusteet, soten erityispiirteet)
- sääntelyn vaatimukset – mutta myös haasteet – erityisen suuret pienissä maakunnissa